

Boekbespreking

W. Brouwer. *Ervaringen met psychosociaal-anamnetisch onderzoek als diagnostisch hulpmiddel in een huisartsenpraktijk. Proefschrift, Groningen, 1962.*

Brouwer, huisarts te Emmeloord en lid van het Nederlands Huisartsen Genootschap heeft zijn studie gemaakt in en door middel van zijn eigen praktijk onder supervisie van zijn promotor Prof. Dr Mr P. A. H. Baan te Groningen. Aanleiding tot deze studie was enerzijds de hernieuwde belangstelling voor de psychosomatische geneeskunde, anderzijds de kloof tussen wetenschap en huisartsenpraktijk. Er werd getracht met exacte methoden en meetbare gegevens de waarde te bepalen van de psychosociale anamnese voor de diagnostiek van de huisarts. Zoals begrijpelijk is dit een moeilijk werk, waarbij veel subjectieve waarden in objectieve feiten moeten worden uitgedrukt. Het strekt Brouwer tot eer dat hij heeft getracht een draad in dit doolhof uit te leggen en dat hij bovendien nog een poging heeft ondernomen om de praktische waarde voor de huisarts in zijn dagelijks werk te beoordelen.

Van enkele honderden patiënten werden er 68 geschikt geacht om een nader psychosociaal onderzoek in te stellen. Als richtlijn voor de bepaling van de waarde van dit onderzoek werden de volgende vragen gesteld: 1 Welke indicatie voor dit onderzoek was mogelijk; 2 welke diagnostische gegevens kwamen tevoorschijn; 3 welke waarde hadden deze gegevens voor de eindiagnose; 4 hoe is het praktische nut van dit onderzoek voor de praktijk te verhogen?

Bij de beschrijving van het psychosociale onderzoek blijkt, dat de methode van Weijl wordt gevolgd, dat het onderzoek gemiddeld 40 minuten duurt, dat notities worden gemaakt na afloop van het onderzoek en dat het somatische onderzoek en de ziekte-anamnese allerminst worden verwaarloosd. Teneinde een vergelijkbare indeling te maken, wordt van iedere patiënt genoteerd in welke diagnostische groep zijn ziekte valt, in welke waarderingschaal de uitkomst van het psychosociale onderzoek ten opzichte van de eindiagnose valt en of het ziekteverloop na een jaar de diagnose en ook de indeling bevestigt. Voor de diagnose-groepering worden de 19 hoofdgroepen van de „International Classification of diseases” van de World Health Organization gebruikt. Voor de waarderingschaal stelde Brouwer zelf een indeling vast, evenals voor de bevestiging van de diagnose na een jaar.

Onafhankelijk van de onderzoeker ging een psychiater voor elk afzonderlijk geval na, welk aandeel de gegevens van het psychosociale onderzoek in de eindiagnose hadden. Hierbij werd een grote correlatie tussen huisarts en psychiater gevonden, zelfs in die zin dat de psychiater meer gevallen van positieve waarde achtte dan de huisarts. Naast de voorzichtig gestelde conclusies ten aanzien van de waarde voor de diagnose bleek, dat het psychosociale onderzoek als neveneffect een nauwere band tussen huisarts en patiënt bewerkstelligde, de patiënten beter ziekte-inzicht gaf, de huisarts een kritischer zelfinzicht gaf en de eventuele verwijzing naar de specialist genuanceerder deed zijn. In hoeverre door deze factoren naast diagnostieke ook reeds tijdens het psychosociale onderzoek therapie werd bedreven, is een open vraag. Reeds vroeger heeft Baan erop gewezen dat in de moderne geneeskunde diagnostiek en therapie moeilijk zijn te scheiden, vooral op het gebied van de psychiater en de huisarts. Eenzelfde evolutie ziet men trouwens ook buiten de geneeskunde, bijvoorbeeld bij de rechtspraak.

Tenslotte geeft de onderzoeker nog enkele wegen aan om dit onderzoek te evalueren. Hij hoopt dat een dergelijk onderzoek in meer praktijken, die tenslotte alle anders zijn samengesteld, zal gebeuren. Hij hoopt dat de huisarts een betere scholing zal krijgen in deze richting, meer tijd ter beschikking zal krijgen voor dergelijk onderzoek en de samenwerking met specialisten zal uitgroeien.

Het Nederlands Huisartsen Genootschap kan verheugd zijn dat één der leden een dergelijk onderzoek in eigen praktijk heeft kunnen voltooien, om het werk zelf dat is gepresteerd, om het praktische resultaat dat er uit is voortgevloeid en omdat blijkt dat ook de huisarts in een grote praktijk wetenschappelijk werk kan verrichten. Bij de promotie van Brou-

wer bleek bij monde van de hooggeleerde opponenten weer eens welke waardering de pogingen van het Nederlands Huisartsen Genootschap ondervinden.

Dat het mogelijk is wetenschap en praktijk als ook psychische en somatische geneeskunde te verenigen heeft Brouwer met het bewerken van dit proefschrift bewezen.

J. M. L. Phaff.

J. H. de Haas-Posthuma. *Perinatale sterfte in Nederland; onderzoek naar factoren, die de perinatale sterfte beïnvloeden. Van Gorcum en Comp., Assen, 1962.*

Het in deze dissertatie besproken onderzoek is gebaseerd op de vergelijking van een sterfte- en een controlegroep die beide een a-selecte steekproef vormden. De enquête, door middel waarvan de zeer uitvoerige gegevens werden verkregen, vond plaats in 1952/1953. De grootte van het materiaal bedroeg ongeveer duizend perinataal gestorven kinderen, met een controlegroep van gelijke grootte van pasgeborenen die werd gevormd door steeds dát kind in het onderzoek te betrekken dat juist vóór het perinataal gestorven kind bij de Burgelijke Stand was aangegeven.

Door allerlei factoren nam de bewerking van de gegevens zoveel tijd in beslag dat de resultaten eerst tien jaar na het onderzoek konden worden gepubliceerd. In deze tien jaar daalde de perinatale sterfte van 30 tot 25 pro mille! Een ander bezwaar dat men tegen een onderzoek van een a-select materiaal kan inbrengen is, dat men niet zeker is van de hulp van de desbetreffende verloskundigen. Deze „verloskundigen vermochten de aard en de betekenis van de enquête niet altijd in te zien”.

Ondanks deze bezwaren kan deze dissertatie ter lezing worden aanbevolen aan huisartsen die hun verloskundige inzichten wensen te verbeteren. De tijd van de romantische verloskunde is voorbij; het komt er nú op aan een goed gefundeerde selectie toe te passen: wie kán thuis en wie móét klinisch bevallen. De aanbevelingen die de schrijfster geeft zijn het overdenken zeker waard!

G. J. Bremer

Het lezen waard

Nu het ingediende ontwerp Ziekenfondswet allerwege ter discussie wordt gesteld, zullen er zeker huisartsen zijn die zich enigszins in deze materie wensen te verdiepen. Beslist het lezen waard is: Kort overzicht van de ontwikkeling van de Nederlandse Ziekenfondsverzekering, uitgave van de Ziekenfondsraad, P.C. Hoofdstraat 162, Amsterdam, 1960, 55 bladzijden, prijs f 2,—.

Bekendmakingen

JAARVERSLAG 1961
GEZONDHEIDSORGANISATIE T.N.O.

Bij de aankondiging van dit jaarverslag is het mogelijk nuttig te memoreren, dat het werkterrein van de Gezondheidsorganisatie T.N.O. zowel het uitvoeren als het bevorderen van onderzoek van de gezondheid omvat. De uitvoering van een onderzoek, waarvoor de Gezondheidsorganisatie zelf het initiatief neemt, kan enerzijds in een instituut geschieden, waar een bepaald speurwerkprogramma tot ontwikkeling wordt gebracht, anderzijds plaats vinden in de vorm van landelijke onderzoekingen, zoals het onderzoek over de gezondheid van de bejaarden met medewerking van huisartsen. De bevorderende taak wordt vervuld door het aan derden — de initiatiefnemers — verlenen van een aanvullend subsidie en het zo nodig coördinerend werkzaam zijn.

Er bestaat, ter verzekering van een zo hoog mogelijk rendement van haar werk, nauwe samenwerking tussen de Gezondheidsorganisatie T.N.O. en onder andere de geneeskundige en farmaceutische hoofdingspectie van de volksgezondheid, de gezondheidsraad en de medische faculteiten.

In tegenstelling tot vorige jaarverslagen wordt ditmaal geen uiteenzetting gegeven over de vordering van lopende

onderzoekingen, doch wordt een meer uitgebreide informatie gegeven van in het verslagjaar afgesloten werkzaamheden. Verslagtechnisch mag dit zijn gerechtvaardigd, bekeken vanuit het standpunt van de lezer zal men dit mogelijk betreuren, daar men nu een interim rapport mist, wat juist door actualiteit de meeste aandacht placht te trekken. De werkzaamheden, die in 1961 een afsluiting kregen en nu, eind 1962, hier nog eens onder de aandacht worden gebracht, zijn uiteraard reeds elders uitvoerig gepubliceerd in de vorm van tijdschriftartikelen, proefschriften en monografieën. Niettemin vormt het hoofdstuk, waarin deze onderzoekingen worden besproken, een zeer lezenswaardig onderdeel.

Zolang de voorraad strekt kan op aanvraag (secretariaat Gezondheidsorganisatie T.N.O., postbus 297, 's Gravenhage) een exemplaar worden toegezonden. H.

JAARVERSLAG 1962 COLLEGE OF GENERAL PRACTITIONERS

Onze Engelse zustervereniging werd opgericht 19 november 1952 en het nu uitgekomen verslag, dat eigenlijk een verslag is van het verenigingsjaar, is dus het tiende. Het verslag komt uit gelijktijdig met de uitnodiging voor de jaarvergadering (24 november!) en het getuigt van een goede interne organisatie met voortreffelijk werkende perifere kernen, dat men een dergelijk verslag op zo korte termijn de leden kan aanbieden.

Het bestuur brengt op vijftig pagina's verslag uit over de verschillende gebeurtenissen sedert de laatste vergadering op 25 november 1961 en geeft daarna in verscheidene hoofdstukken een exposé van de werkzaamheden der verschillende „committees” en „boards”. De overige 65 pagina's bevatten rapporten van de 37 „faculties” (centra) — inclusief de „oversea faculties”. Men vindt onder meer bij het hoofdstuk Research in general practice voor het N.H.G. zeer belangrijke informaties inzake College research organization; College studies (records and statistical unit, statistical advisory service, respiratory diseases study group, diabetes survey, cancer prevalence study); Epidemic observation unit (congenital abnormalities, infections in pregnancy, measles antibody studies, acute mesenteric lymphadenitis, influenza vaccine studies, rubella among family contacts); Faculty studies; Future needs and means; Therapeutic research (new drugs).

Sterk afwijkend van de onze zijn de maatstaven, dien men aanlegt voor het verwerven van het lidmaatschap van het College. Een „Board of censors” is speciaal ingesteld, „to advise and assist Council on questions concerned with applications for membership, associateship, and corresponding associateness of the College, and on behalf of Council to admit to membership those candidates whose applications have been approved by the Board of Censors”. De taak van de „Examen

committee” is, „to advise and assist Council on the introduction of an examination as one of the criteria for admission to membership of the College to be taken into account by the Board of Censors”.

Het verslag van Publications committee leerde onder meer, dat het tijdschrift, Journal of the College of General Practitioners, een driemaandelijkse uitgave, een oplage van ongeveer zesduizend heeft, waaruit zou volgen, dat hierop slechts de leden van het College (6311) zijn geabonneerd en het blad dus buiten het College vrijwel niet zou worden gelezen. Op deze plaats mag ook nog aandacht worden gevraagd voor de met financiële steun van de I.C.I. door de faculty South-east Scotland uitgegeven Current medical abstracts for practitioners, een zeer goed verzorgd tijdschrift, waarin voornamelijk referaten zijn opgenomen van voor de huisarts belangrijke artikelen uit hoofdzakelijk anglo-amerikaanse tijdschriften.

In dit jaarverslag treft men een uitgebreid informatie-materiaal aan, waarvan het vermoedelijk dienstig is, dat men in de verschillende commissies van het Genootschap, meer gedetailleerd dan hier te doen valt, kennis neemt.

Voor de volledigheid wordt vermeld, dat de agenda van de jaarvergadering als eerste punt vermeldde de uitreiking van een zeer groot aantal prijzen, waarna de traditionele James Mackenzie Lecture volgde, ditmaal uitgesproken door Dr Pinsent en genaamd James Mackenzie and research tomorrow, waarmee het College zijn diepe bewondering en respect betuigde aan de grote voorganger, die nadat hij 28 jaar huisarts in Burnley was geweest in Londen cardioloog en leider van een research team in London Hospital werd. De middagzitting werd gewijd aan huishoudelijke zaken, waaronder het verkiezen van een president voor het komende verenigingsjaar en een groot aantal voorstellen inzake de eisen waaraan kandidaat-leden dienen te voldoen.

Tevens werd een tentoonstelling gehouden bestaande uit twintig stands waarin de meest uiteenlopende onderwerpen aan de orde werden gesteld en waarvan de volgende hier worden genoemd: Single-handed general practitioner's consulting room without examination room; Mechanism of injury in road accidents; The medical recording service (produceert en distribueert op de band opgenomen voordrachten ten behoeve van geïsoleerd wonende collegae en ten behoeve van studiegroepen); General practice as shown to students, including the student-attachment scheme; Research and the general practitioner; Restricted morbidity recording based on families; „Do it yourself” epidemiology (Good records are the bricks and mortar of all research. Clinical notes which are looked at again after an interval may sometimes inspire a new line of thought). H.

NEDERLANDS HUISARTSEN GENOOTSCHAP

ZEVENDE N.H.G.-CONGRES

De ijzige hal van het Jaarbeursgebouw bood de talrijke bezoekers (circa 290 heren en 130 dames) van het op zaterdag 24 november 1962 gehouden zevende N.H.G.-congres wel een uiterst kille ontvangst, doch dit vermocht de als steeds bijzonder genoeglijke congress sfeer niet te bekoelen. Evenmin werd deze bekoeld door het feit, dat niet alle lokaliteiten ideaal mochten worden genoemd, een blijkbaar onvermijdelijk uitvloeisel van de overigens zeer aantrekkelijke gedachte om alle manifestaties in één gebouw samen te brengen. De overheveling van de huishoudelijke vergadering naar een apart Ledencongres bleek voor het wetenschappelijke programma onmiskenbaar een voordeel; de vrees is evenwel gewettigd, dat dit zal resulteren in een onvoldoende belangstelling voor de huishoudelijke bijeenkomst.

Om kwart voor elf — minder punctueel dan we gewend waren — heette voorzitter Huygen de vele gasten en de leden welkom om daarna zijn jaarrede uit te spreken, welke men in dit nummer afgedrukt kan vinden. Op welsprekende wijze

schetste hij de verhouding tussen huisarts en universiteit en de tegenstelling tussen de geneeskunde binnen en buiten het ziekenhuis. Zowel voor de leden als voor de spreker zelf was het ongetwijfeld een grote teleurstelling, dat hij — door vertraging als gevolg van „onverwachte tegenslag” — nog geen mededelingen kon doen omtrent de verwezenlijking van het huisartsen-instituut.

Het wetenschappelijke programma werd geopend door een forum, bestaande uit de huisartsen van Ginkel en Daniëls, de bacteriologe Hemmes en de viroloog Dekking, die een verslag gaven over hun onderzoek naar de etiologie van zomer-diarree bij kinderen. Ofschoon de resultaten van dit langdurige onderzoek volslagen negatief waren — er bleek geen enkel verband te construeren tussen de gevonden bacteriën en virussen enerzijds en de aan- of afwezigheid van klinische symptomen anderzijds — bleek dit in goed samenspel uitgebrachte verslag bijzonder boeiend. De discussie leverde slechts één vraag van technisch-koprolgische aard op.

De huisarts Aulbers toonde in zijn interessante inleiding